

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. štev. 11.197. Telefon 3112.

Nova pravila UJU.

Pravila UJU so bila predmet pogosto dolgih in precej ostrih razprav na glavnih skupščinah UJU. Do končnega rezultata pa le ni prišlo, ker so se v zadnjih letih vedno stavila z dnevnega reda.

Ti pojavi so postali že nezdravi, kajti koliko dragocenega časa je izgubljal glavni odbor UJU, koliko poverjenišva in koliko poedina društva za obravnavo pravil. Vrhunec je doseglo to razpravljanje letos v Zagrebu, kjer se je pojavila energična zahteva, da morajo biti pravila tekom enega leta končno sprejeta.

Tozadevno je bila sprejeta na zagrebški skupščini posebna resolucija. Izvršni odbor je dal osnutek pravil v izdelavo ljubljanskemu poverjeništvu UJU.

Točno na temelju zagrebske resolucije je izdelalo ljubljansko poverjenišvo osnutek novih pravil, ki jih je izpravenil in odobril dokončno kot predlog ljubljanskega pov. UJU pretečeno nedeljo, dne 6. okt. t. l. širji sosed na svoji seji v Ljubljani.

Ta osnutek prejme sedaj — do 15. t. m. — kakor je dan termin — izvršni odbor, ki bo izdelal na podlagi tega svoj predlog za razpravo pri vseh poverjeništvih, oziroma društvi. Na podlagi tega bo izdelan šele končni predlog za prihodnjo glavno skupščino UJU.

Temeljna načela, ki so bila merodajna pri sestavi osnutka novih pravil so povzeta predvsem iz onega, kar je dosedaj oviralo našo organizacijo v aktivnosti ter v hitrem in dobrem administrativnem poslovanju. Odpraviti je potreba iz dosedanjih pravil vse hiše, ki so se pokazale dosedaj ter so bile vzrok, da se organizacija ni mogla razviti z večjim razmahom in da ni stvarneje in pozitivneje delovala na svojih skupščinah.

Jasno je, da je treba organizacijo čim bolj okrepiti v njeni borbenosti za stvarno delo za stan, šolo in prosveto. Vse, kar nima najtesnejšega stika z nami, moramo odstraniti in združiti na pozitivni bazi čim tesneje vse one, ki imajo enoten cilj in enotne interese. Z novimi šolskimi zakoni nam je tudi jasno pokazano, da se mora osnovnošolsko učiteljstvo osvoboditi vsega, kar bi mu kolikar vezalo roke in ga oviralo pri delu organizacije za vsa stanovska prava. Kot stanovska organizacija mora biti namenjena učiteljstvu, ki spada pod zakon za osnovne šole in potom tega pod II. in III. kategorijo. Drugo nas zaenkrat ovira v naši stanovski borbi in mora biti naša prva skrb obzir do lastne kategorije in do dela na izboljšanje materialnega in pravnega položaja — pred drugim delom in nalogami organizacije.

Ze pri prvi korekturi prvotnih pravil se je pojavila zahteva po večji samoupravnosti sekcij UJU. To vprašanje je bilo tudi vzrok, da je precejšen del hrvatskega učiteljstva ostal izven UJU. Nova pravila določajo za sekcije samostojna pravila, kar je prvi korak za odpravo nepotrebnih nesporazumljenj in bojznj v tem oziru.

Važno bo postalo sedaj vprašanje eventualne razdelitve večjih sekcij, ki so zaradi prevelikega teritorija ovirane v stvarnem delu. Vendar bo pri tem vprašanju razvoj igral še svojo vlogo in je treba pripustiti, da se

razvije in reši to vprašanje na podlagi sporazuma med prizadetim članstvom samim.

Velika hiba organizacije je bila, da je imel odločilno vodstvo v rokah izvršni odbor, ki ni bil široko informativen po svoji sestavi in brez osebnega kontakta s poverjeništvom. To je dovajalo čisto do nerazumevanja težnji vnanjega članstva. Glavni odbor je bil predrag in preokoren aparat, da bi se mogel večkrat sestajati in bi vršil to nalogo.

Ta hiba je odpravljena z novo upravno instanco, v kateri so poleg zastopnikov centralne tudi predstavniki sekcij, ki bodo sedaj lahko stalno osebno tolmачili želje in težnje svojega članstva. S tem bo organizacija pridobila tudi na borbenosti, ker bodo za sklepe in ukrepe prevzemali odgovornost predstavniki sekcij, ki bodo za vse potrebne slučaje imeli tudi članstvo za seboj.

Kot nujno potrebna je morala ostati instanca izvršnega odbora, kot eksekutiva. V nadomestilo okrnjenih članov je izvršni odbor v informativne svrhe in zaradi delitve dela pomnožen z odseki.

Omenili smo že, da je bil sedanjji širji glavni odbor drag in okoren aparat, ki zaradi prerredkega sestajanja ni mogel vršiti

svoje naloge. Mesto njega bo hitreje in točneje ter popolneje lahko vršil to nalogo novo vnešeni upravni odbor. Sedaj predvideni širji upravni odbor, bo pa vseeno lahko vršil svojo kontrolno nalogo nad delovanjem, lahko bo pa tudi nadomeščal izredno skupščino.

Najvažnejša načelna novost je pa v osnutku pravil uvedba proporcionalnega sistema. S tem se je dala prilika tudi manjšini, da lahko lojalno in legalno zastopa svoje mišljenje in se tudi v pozitivnem pravcu udeležuje. Da se pa odpravi sedanje sabotiranje dela v skupščinah potom nedelegatov, je tem odvzeta beseda na skupščinah. Kot kompenzacija je dobila manjšina potom širjega upravnega odbora na podlagi proporcionalnega sistema besedo na skupščinah.

Nezaupanje v finančnih vprašanjih preprečuje pritegnitev vnanjih članov v nadzorni odbor.

Vsa reforma je več ali manj administrativna, kar pa prinese potom odpravljenih hib tudi idejno reformo; idejnega izboljšanja ne morejo dati nobena še tako idealna pravila, ker idejo in duh organizacije tvorijo osebnosti — članstvo.

Predlog za pravila UJU.

(Sprejete na seji širjega sosveta pov. UJU — Ljubljana, dne 6. oktobra 1929.)

Ime in sedež.

Čl. 1. Učiteljstvo osnovnih in njim sorodnih šol kraljevine Jugoslavije se organizuje v edinstveni organizaciji z nazivom Udrženje Jugoslovenskega Učiteljstva (UJU) s sedežem v Beogradu.

Članstvo.

Čl. 2. a) Redni člani UJU so lahko aktivni ali upokojeni učitelji in učitelji-uradniki II. in III. kategorije osnovnih in njim sorodnih šol, zavodov in uradov, ki jih predvideva zakon o osnovnih šolah ali so s temi ustanovami v neposredni zvezi.

b) Podporni člani so lahko tudi učitelji meščanskih in drugih šol.

c) Časni člani so oni, ki so si pridobili posebnih zaslug za učiteljski stan ali prosveto.

Člani UJU ne smejo biti istočasno člani druge stanovsko-politične organizacije osnovnošolskega učiteljstva.

Član UJU postane vsak upravičenec le potom prijave svojemu pripadajočemu sreskemu društvu, ki ga prijavi sekciji in ta centrali UJU.

Svrha.

Čl. 3. a) Da v svojih vrstah združi vse učitelje in učiteljice navedene v čl. 2. brez razlike političnega in verskega naziranja na temelju stanovskega edinstva in svrhu napredka šolstva in narodne prosvete na osnovi narodnega in državnega edinstva vseh delov našega naroda;

b) da deluje na pospeševanju in brambi gmotnih in pravnih interesov ter dviganju splošne in strokovne izobrazbe in stanovske solidarnosti članstva;

c) da z vsemi dovoljenimi sredstvi deluje na to, da bodo zakoni in zakoniti predpisi v pravnem, materialnem in socialnem položaju učiteljstva in šolstva vedno v skladu z upra-

vičenimi stanovskimi in strokovnimi zahtevami udruženega učiteljstva;

č) da je v stiku in zajednici z ostalimi strokovnimi organizacijami in deluje na izboljšanje občega položaja državnega uradništva;

d) da vzdržuje zveze z učiteljskimi organizacijami slovanskih in drugih držav in sodeluje pri mednarodni učiteljski akciji za izboljšanje občega socialnega položaja učiteljskih in prosvetnih razmer.

Sredstva.

Čl. 4. a) Organiziranje učiteljskih sekcij, društev, odsekov in krožkov ter prirejanje skupščin, zborovanj, predavanj in manifestacij v gornjo svrhu;

b) ustanavljanje kulturnih, socialnih in gospodarskih ustanov;

c) izdajanje rednih in izrednih publikacij;

č) pobiranje članarine in podpor, odnosno zbirke.

Ustroj.

Čl. 5. UJU sestoji iz sekcij. Te sekcije se nazivajo »Sekcija UJU v...«. Sekcije se lahko ustanavljajo na teritoriju prosvetnih inspektoratov. Lahko se ustanovi ena sekcija UJU na teritoriju več prosvetnih inspektoratov.

Čl. 6. Sekcije UJU se upravljajo samostojno in avtonomno po svojih pravilih, ki pa morajo biti v skladu s temi pravili. V to svrhu morajo svoja pravila predložiti vrhovni upravi UJU, ki sme odkloniti sprejem sekcije v UJU, če pravila sekcije niso v skladu z glavnimi pravili. Končno odloča o prizivu v tem pogledu glavna skupščina.

Čl. 7. Sekcija se lahko razširi ali razdeli v manjše ali večje sekcije le tedaj, ako to sklne skupščina sekcije in odobri glavna skupščina.

Čl. 8. Sekcije sestojijo iz sreskih društev.

Čl. 9. Sreska društva so lahko član le one sekcije, na katere teritoriju se nahajajo.

Čl. 10. Sreska društva se upravljajo po določilih, kakor jih predvidevajo pravila sekcij, a v skladu s sekcijskimi in centralnimi pravili.

Uprava.

Čl. 11. UJU upravljajo:

- Izvršni odbor.
- Upravni odbor.
- Širji upravni odbor UJU.
- Glavna skupščina UJU.

A.

Upravni odbor.

Čl. 12. Upravni odbor tvorijo: Predsednik UJU, tajnik UJU in predsedniki vseh sekcij UJU. V slučaju zadržka jih zastopajo podpredsedniki, oziroma namestniki tajnika.

Čl. 13. Upravni odbor je ona upravna instanca udruženja, ki skrbi za izvajanje sklepov glavne skupščine ter rešava vsa načelna stanovsko-politična vprašanja. Njega predstavnika napram oblastem in na zunaj st. predsednik in tajnik UJU.

Čl. 14. Upravni odbor se sestaja redno mesečno na seje, ki se vodijo na podlagi posebnega poslovnika.

Čl. 15. Predsednik UJU, oziroma predsedniki sekcij smejo k sejam upravnega odbora pritegniti tudi poročevalce za poedina vprašanja. Ti imajo le posvetovalen glas.

Čl. 16. Stroški za seje upravnega odbora se morajo kriti iz centralne blagajne po računu UJU. Izdatke za poročevalce nosi vsaka sekcija.

B.

Izvršni odbor.

Čl. 17. Izvršni odbor tvorijo: Predsednik UJU, tajnik UJU, blagajnik UJU in uredniki stanovsko-političnega in šolskega prosvetnega glasila, ki ga izdaja UJU v Beogradu. Vsak funkcionar ima svojega namestnika, predsednik pa podpredsednika.

Izvršni odbor je samo eksekutiva sklepov glavnih skupščin in upravnega odbora ter rešava le tekoče administrativne posle samostojno. Upravni odbor lahko pooblasti izvršni odbor tudi za reševanje nujnih zadev v poedinih slučajih, ki niso načelnega stanovsko-političnega značaja. O vseh tekočih zadevah sestavi poročilo in pripravi material za sejo upravnega odbora UJU.

Čl. 18. Izvršni odbor se sestaja na seje redno tedensko. Vodijo se na podlagi posebnega poslovnika za poslovanje izvršnega odbora.

Čl. 19. Ako je predsednik zadržan ga zastopa podpredsednik, ki je reden član izvršnega odbora. Namestniki smejo prisostvovati sejam izvršnega odbora, imajo pa, kadar ne nadomeščajo funkcionarjev, le posvetovalen glas.

Čl. 20. V pomoč tajniku se lahko za posamezna vprašanja ali področja pritegnejo poročevalci. Poročevalci imajo na sejah izvršnega odbora le posvetovalen glas. V koliko prejema stalni poročevalci nagrado, se to določi s proračunom UJU.

Čl. 21. Za posamezna vprašanja in področja lahko izvršni odbor sestavi odseke, ki so svetovalni organi izvršnega odbora. Vodi jih iz srede odsekovih članov izvoljeni načelniki. Upravljajo se po svojem poslovniku. Zapisnikarja, oz. poslovodja iz-

LISTEK.

MILOŠ VERK:

Kmetsko-nadaljevalne šole.

(Dalje.)

Učenci nadaljevalnih šol obiskujejo in bodo obiskovali nadaljevalno šolo prostovoljno in bodemo v splošnem imeli opraviti z voljnimi in nadarjenimi fanti, kjer disciplinarna sredstva niso potrebna. Starost je navzdol omejena na 17 let. Mislim, da tu ne bo treba nikakršne spremembe. Mlajši fantje so boljši učenci za pasivno sprejemanje, starejši imajo več razsodnosti in kritičnega mišljenja, ter se obe skupini nikakor ne izključujeta, prej izpopolnjujeta.

Za vsako učno enoto izvrši učitelj ožjo pripravo, ki obstojaj v tem, da učitelj na podlagi knjig, zapiskov in razmišljanja osveži v spominu vsok snov in se odloči za metodo. Glede učne snovi mora biti pripravljen na vse eventualnosti, ki so možne tekom pouka in je torej obširna priprava vsekakor boljša od one, ki bi se gibala v okviru striktnega obsega določene snovi.

Metoda vzgoje zavisi predvsem od potrebe posameznih individualnosti ter splošne mentalitete gojencev kot delovne celote. Vsled tega je za vzgojo nemogoče postaviti fiksne smernice. Poudariti pa moram, da so vzgojne lekcije že v osnovni šoli dvomljive vrednosti, za kmetsko-nadaljevalne šole pa absurd. Vprašanja etike in morale naj načne učitelj takrat, kadar se mu nudi za to popolnoma upravičen povod, ki ga nanese slučaj ali ga pripravijo gojenci in bodi učitelj previden ter pusti učencem razmotrivanje, ki ga

on sam previdno vodi k primernemu rezultatu. Iz lastne inicijative ali celo iz ozir na svojo osebnost naj učitelj nikdar ne podvzame vzgojnih poizkusov. Ker so principi etike, učencem že splošno znani, versko vzgojo pa principijelno prepuščamo poklicanim in delegiranim faktorjem, bi se videlo, da učitelj ne bode imel z vzgojo posebnih opravkov. Vendar bi pri tej priliki omenil dve važni vzgojni činjenici našega kmeta, ki ju vsekakor ne smemo prezreti.

Naš kmet je v formi in jurisdikciji prešel že davno iz patrijarhalne dobe v kulturno-trgovsko, v tradiciji pa je ostal v patrijarhalnem ekstremu ali pa prešel v spekulativnega. Vsak ekstrem pa je za kmeta škodljiv. Do čim najdemo še danes rodbinske zajednice, ki odklanjajo vsak zunanji vpliv in žive in delajo v tradiciji bivše zadruge, ki je imela eksistenčno možnost vsled svoje številčne moči, so se v drugih rodbinskih zajednicah pojavile individualne interesne sfere, ki izključujejo občestvo rodbine. Imamo vsaj v našem srezu dva načina delovanja kmetskih moči in naporov. Prvi, patrijarhalni odklanja vse, kar je izven domačega krova, dasi je za to številčno in po obsegu lastnega zamljišča pre slab, drugi pa pozna samo individualnost posameznega rodbinskega člana in ruši vsled tega porodično občestvo in ustvarja med kmeti tip meščanskega konkurenčnega boja za eksistenco. Oba ekstrema je zblizati ali vsaj ublažiti, kar bi bila ena najvažnejših nalog nadaljevalne šole. Ekstremi povzročajo mnogokrat globoka problematična razmišljanja, navadno pa izključujejo akcije. Ravno radi tega je naš kmet zaostal in ni sledil drugim stanovom, ki so pod vplivom razmer in tuje kulture spoznali, da je moč stanu odvisna od združevanja naporov vseh članov. Radi okostenlosti tradicije ali preveč

razvite individualnosti nima naš kmet smisla za organizacijo dela celega stanu. Morda so nekoliko krive tudi bivše strankarske strasti, psihološka možnost pa v političnem naziranju ni utemeljena. Vsi stanovi so se v ekstenženem boju udružili v karte, truste, zbornice, kolektivne zadruge, ki jim je glavni namen, da ščitijo interese celega stanu napram drugim stanovom, le kmet ni udružen, kar je zanj veliko zlo, ali še večje zlo je, da še sploh v obče nima smisla za stanovsko združevanje. Mnogo bomo storili, ako se nam posreči prepričati naše gojence, da opuste borbo osebne ali rodbinske individualnosti ter jo nadomestijo z borbo stanovske zajednice in jih overili, da bode to v korist individualnosti same.

Druga, ne manj važna činjenica, ki je ni prezreti, se mi vidi premalo trdna volja naših, preslabotnost v disciplinovanju samega sebe. Mlajši ljudje sicer nimajo pri nobenem narodu čvrste hijerarhije volje in lahko, skor radi, podležejo skušnjavi. Pod raznimi vplivi se hitro odločijo za kaj dobrega, počno z navdušenjem, mnogokrat brez potrebnega premisleka in proračuna, se hitro naveličajo, obupajo in so s samim seboj skrajno nezadovoljni. Ne iščejo pa radi vzrokov za svoje neusphe v samih sebe, temveč iščejo vzroke kje kol, tudi tam, kjer jih ni. Ravno v nadaljevalni šoli pa se o trdni volji in o discipliniranju svojega duha in telesa najdejo najlepše prilike, kjer se gojencem očituje vrednost te čednosti bodisi v smislu aktivnega dela, bodi odrekanju užitkov in mirjenja strasti.

Prihajam slednjič k metodi pouka. Kakor je nemogoče za posamezno šolo določiti gotov učni načrt, tako in še manj je mogoče fiksirati podrobne smernice za pouk, saj je metoda že v glavnih obrisih odvisna od učenc

cev, krajevni razmer, ter vseh drugih vplivov. Naposled pa mi sami nismo avtomati, ki bi vsak za 1 Din dal isti zavitek bombonov. Tudi učitelj je individualnost z raznimi možnostmi in že iz osnovne šole v vsak izmed nas ali je njegova moč v dociranju, razmotrivanju, razgovarjanju, eksperimentiranju, sokratiki, resni besedi, šali, ironiji, v dvogovoru, izpraševanju, empiričnem razvoju, med štirimi stenami, v naravi itd. Vsak si bode torej iz svoje prakse in v dobi prakse izbral vse one svoje metodične vrline, ki se mu izkažejo najuspešnejše.

Važno se mi zdi v metodičnem oziru poudariti sledeče:

Ob početku tečaja stoji učitelj pred letnikom kot učitelj, učenci oziroma gojenci pričakujejo, da jih bode učil in zato mora začeti s podajanjem in gotovo je, da bodo učenci v začetku zelo pasivni. Tekom vsega tečaja mora učiteljeva aktivnost na zunaj ponehavati, aktivnost učencev narašča, vendar ostane učitelj še vedno gonilna sila in krmilo vsega pouka. Ob koncu tečaja naj imajo učenci vtis, da ta učitelj nadaljevalne šole ni pravi učitelj, da je to prijatelj, ki več ve, ki mnogo misli in globoko vidi, ki pa je vedno pripravljen nuditi svojim učencem vse, kar premore, h kateremu se lahko za tečejo po dober nasvet v vsaki zadevi.

Ali se sme v nadaljevalni šoli docirati? Sem mnenja, da ne samo sme, temveč tudi mora. Učna snov je za razpoložljivih 200 do 300 ur tako obširna, če tudi jo skreimo na najpotrebnejše, je izključeno, da bi vse principe mogli tehnično izvesti, temveč jih moramo le ugotoviti kot fakt, ki ga je treba upoštevati. Kadar pa dociraš, ne izgovori niti enega stvaka brez vsebine, zabeli s šalo in ironijo, ki pa ne sme žaliti, dociraj po gibčnosti jezika 15'—25' zaokroži snov, vpra-

volijo iz svoje srede. Člani izvršnega odbora imajo pravico prisostvovati sejam vseh odsekov.

Cl. 22. Izdatki za redno poslovanje izvršnega odbora morajo biti predvideni in se smejo kretati le v obsegu odobrenega proračuna UJU.

C.

Širji upravni odbor.

Cl. 22. Širji upravni odbor tvorijo člani upravnega odbora, izvršnega odbora, nadzornega odbora in 25 voljenih članov ter toliko namestnikov.

Cl. 23. Širji upravni odbor se sestaja po potrebi, kadar zahtevajo tri sekcije ali dve sekciji in upravni odbor — najmanj pa enkrat na leto pred glavno skupščino UJU. Rešuje vsa neresena načelna vprašanja in predela materijal za glavno skupščino.

Cl. 24. Podrobno poslovanje širjega upravnega odbora določa poslovnik.

Cl. 25. Kritje izdatkov za širji upravni odbor mora biti predvideno v proračunu UJU.

Nadzorni odbor.

Cl. 26. Nadzorni odbor ima 8 članov, in sicer 3 s sedeža in toliko vnanjih članov, kolikor je sekcij, ki jih delegirajo poedine sekcije.

Cl. 27. Nadzorni odbor mora pregledati račune in gospodarstvo s premoženjem UJU, če se je vršilo redno in v okviru proračuna.

Cl. 28. Podrobne določbe o poslovanju nadzornega odbora predvideva poslovni red nadzornega odbora.

Cl. 29. Izdatki za poslovanje nadzornega odbora morajo biti predvideni in kriti s proračunom UJU.

Glavna skupščina.

Cl. 30. Vrhovni upravni odbor sklicuje vsako leto najpozneje do 15. avgusta glavno skupščino UJU. On ji odredi dnevni red, kraj in dan sestanka.

Cl. 31. Glavno skupščino tvorijo: Širji upravni odbor, funkcionarji sekcij, predsedniki sreskih društev ter po 1 delegat vsakega sreskega društva na število do 50 članov, do 100 članov — 2, do 150 — 3 itd. Enako število mora biti namestnikov.

Cl. 32. Predsedniki, odnosno delegati društev smejo s pooblastili zastopati ostale delegate svojega društva v zmislu sklepov sreskega društva.

Cl. 33. Glavna skupščina vrši posle predvidene v svrhi in sredstvih pravil UJU kot najvišja odločujoča in stanca organizacije ter rešava in potrjuje vprašanja tekočega poslovanja na podlagi posebnega poslovnika za glavno skupščino.

Cl. 34. Kritje stroškov za glavno skupščino mora biti predvideno s proračunom, ki odloča, v koliko padejo v breme glavnega proračuna, v koliko sekcijskega, odnosno sreskih društev.

Krijejo se sledeče:
1. Za upravni odbor, izv. odbor in nadz. odbor v breme glavnega proračuna;
2. za funkcionarje sekcij krijejo sekcije same;
3. za predsednike društev društva sama;
4. za delegate pa posamezne sekcije.

Članarina.

Cl. 35. Članarino plača vsak član potom sreskega društva sekciji, ta pa centralni blagajni za vse člane svojega področja.

Cl. 36. Članarino določa vsako leto glavna skupščina na podlagi odobrenega proračuna.

Organizacijski tisk.

Cl. 37. Katere liste bo izdajalo UJU, sklepa glavna skupščina. Ti listi se upravljajo in urejujejo po določilih posebnega poslovnika.

Cl. 38. Vsi izdatki in kritja za poedine liste morajo biti predvideni v proračunu UJU.

Volitve.

Cl. 39. Glavna skupščina izvoli:

a) člane izvršnega odbora in namestnike po čl. 17. pravil.

b) 25 članov širjega upravnega odbora in namestnike po čl. 22. pravil.

c) 3 člane nadzornega odbora po čl. 26. pravil.

Cl. 40. Člani odborov UJU se volijo z vzklikom, kadar to zahteva 2/3 volilcev. V nasprotnem slučaju se vrše volitve z listki.

Cl. 41. Člani širjega upravnega odbora v zmislu čl. 34. b) pravil se volijo po čistem proporcionalnem sistemu na podlagi kandidatskih list s toliko podpisov, kolikor znaša količnik ob navzočnosti vseh volilnih upravičencev. Podrobna določila o proporeu in volitvah obsega poslovnik širjega upravnega odbora po čl. 24. teh pravil.

Razpust UJU.

Cl. 42. Če se UJU razpusti, prevzame vso premoč in nepremično inmovino v čuvanje upravičenec po društvenem zakonu, ki jo preda novi organizaciji z istim ciljem in obsegom.

O razpustu sklepa glavna skupščina z 2/3 večino, ako je ta točka na dnevnem redu skupščine. Dnevni red mora biti najmanj tri mesece prej objavljen v organizacijskih listih.

Poslovnik.

Cl. 43. Podrobna administrativna določila o medsebojnem občevarju in poslovanju UJU, sekcij in sreskih društev obsega splošni poslovnik.

Prehodna določila.

1. Do tega časa zatečeni člani drugih šol in uradov lahko ostanejo še nadalje člani UJU, če se podvržejo tem pravilom.

2. Do drugačne odločitve v zmislu teh pravil ostanejo sekcije UJU v obsegu sedanjega teritorija v Beogradu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu in Zagrebu.

3. Upravni odbor sestavi kot prvo delo splošni poslovnik za upravo, sekcije in društva v zmislu teh pravil. Na podlagi tega splošnega poslovnika si potem poedine sekcije in sreska društva razširijo poslovnik za svoje notranje posle.

4. Na podlagi teh pravil morajo sedanja poverjenstva UJU do svoje prve skupščine izdelati svoja pravila, a do njih odobritve se upravljajo po dosedanjih pravilih. Isto velja za sreska društva.

5. Ko sprejme glavna skupščina ta pravila, se izvrše vse volitve v zmislu teh pravil, ki pa postanejo veljavne šele z dnem, ko bodo od oblasti potrjena ta pravila. Do tedaj vodi UJU sedanja uprava po sedanjih pravilih.

6. Vsi dosedanji častni člani, dobrotvori in utemeljenci ostanejo še nadalje v istem svojstvu člani UJU.

sledila postopoma. Kako je obrtno-nadaljevalno šolstvo že danes razvito, nam dokazuje v poročilu objavljena statistika, iz katere posnemamo, da je v praških okrajih I.—VI. 25 obrtno-nadaljevalnih šol za vajence in 0 za vajenke, ki so iz večine opremljene s potrebnimi vajeniškimi delavnicami. Kako številni je obisk obrtno-nadaljevalnih šol, nam povedo sledeči primeri: gostinčarska šola je imela vpisanih 1365 vajencev, tipografska 594, brivska 504, elektrotehnična 909, kleparska 303, pekovska 376 itd. Od deških šol ima modistična največ vajenk, namreč 400, v štiri krojaške ženske šole pa je hodilo 936 vajenk itd.

Smeto lahko trdimo, da ima malokateri šolski okraj tako številno močne šole kakor Praga. V celoti je obiskovalo v vseh 6 okrajih Prage obrtno-nadaljevalne šole 7659 vajencev in 1613 vajenk. Od tega števila jih je bilo oproščenih za pomočnike 288 vajencev in 35 vajenk. Razveseljivo je dejstvo, da se dviga predizobrazba vajencev od leta do leta. V obrtno-nadaljevalne šole je prišlo v tem letu 333 vajencev in 40 vajenk iz srednjih šol, iz IV. razreda meščanskih šol jih je bilo 648 vajencev in 60 vajenk. Ostali so prišli iz osnovnih in nižjih razredov meščanskih šol. Iz tega dejstva se prepričamo, da so končno prišli roditelji do prepričanja, da je koristnejše dati otroke v obrt, kakor pa jih študirati in jih tako vreti do negotove bodočnosti.

Ob koncu šolskega leta je bilo 79. I. razredov, 82 II. razredov, 68 III. in 7 IV. razredov. Vedenje in uspeh dijakov je jako lep, zakaj le 6 vajencev je dobilo iz vedenja in 790 iz uspeha najslabšo oceno. Zato pa je bilo ob zaključku šolskega leta 1170 vajencev in vajenk pohvaljenih in 767 nagradnih za dobro vedenje in dober uspeh. Nagrade so bile skozi in skozi lepe, nekatere prav dragocene. Dobil so lepe knjige, slike, hranilne knjižice z vložkom do 50 Kč itd.

Posebnost praških obrtno-nadaljevalnih šol je njihova zdravniška skrb za zdravstveni napredek vajencev. Šolsko zdravniško službo vrše 4 zdravniki in 2 zdravničarice, ki bedijo nad zdravjem vajencev in jim s pomočjo filmov ali skioptičnih slik pojasnjujejo nauk o zdravju. Druga posebnost teh šol so vajeniške družine, kjer se v prvi vrsti goji telesni šport. V teh vajeniških družinah se navajajo vajenci k samoizobrazbi in vzgoji, k disciplini, spoštovanju do sebe in do drugih, navaja se jih k spoznanju, da ne smatrajo za nalogo človeka poiskati si kar največ zabav in komodnosti, temveč da si mora vsak zjeleniti svoj značaj in delati v življenju le dobro. Poročilo ima tudi nekaj življenjepsov mož, ki so si za obrtno-nadaljevalno šolstvo pridobili posebnih zaslug in so v tem letu umrli.

E. Lippert, Praga — A. Lajovic, Tržič.

Splošne vesti.

— Kaj je z ljudskošolskim zakonom. »Slovenec« prinaša vest: Belgrad, 8. okt. (Tel. »Slov.«) Kakor doznavamo iz prosvetnega ministrstva, se je objava osnovnošolskega zakona odložila radi tega, ker je v tem času bil na dnevnem redu zakon o razdelitvi države na banovine in bodo imeli bani precej veliko kompetenco tudi v šolskih vprašanjih. V zvezi s tem se pripravlja v prosvetnem ministrstvu velika pravopisna reforma. — K temu pripominjamo, da zakon o nar. šolah ni bil podpisan dne 27. sept. t. l., kakor je bilo v dnevnih listih objavljeno, temveč je bil tedaj podpisan zakon o učiteljskih in monošolskih učnih knjig.

— Odbor za proslavo 120letnice Ilirije oživilje. Štev. 82. Ljubljana, dne 25. septembra 1929. Bratsko društvo! Dne 14. oktobra 1929 poteče 120 let, odkar je podpisal cesar Napoleon I. ukaz o ustanovitvi Ilirskih dežel z glavnim mestom Ljubljano. Sicer kratka doba francoskega vladanja med našim naro-

dom je zarisala močne poteze v zgodovino našega nacionalnega in kulturnega razvoja. Da se skromno, a dostojno proslavi ta dogodek, se je sestel v Ljubljani odbor, sestojec iz zastopnikov mestne občine, oblastnega odbora, Glasbene Matice in Francoskega instituta v Ljubljani. Ta odbor pripravlja spominjske svečanosti, predvsem odkritje spomenika Iliriji oživilje na Valvazorjevem trgu v nedeljo dne 13. oktobra dopoldne ob navzočnosti zastopnikov Nj. V. kralja, centralnih oblasti, predstavnikov francoske vlade v naši kraljevini in raznih odličnih oseb iz Francoske. Naša dolžnost je, da ob tej priliki pokažemo vso moč naših kulturnih organizacij in da z mnogobrojno udeležbo v sprevedu manifestiramo za bratstvo francoskega in jugoslovanskega naroda. Zato Vas vladno prosimo, da pozovete društveno članstvo, da se v polnem številu udeleži odkritja spomenika Iliriji oživilje in stopi v sprevod, ki se bo formiral na trgu pred Mestnim domom. Vse podrobnosti bodo javljene v ljubljanskih dnevnikih. Prosimo čimprej obvestila in beležimo za odbor: Dr. Dinko Puc s. r., predsednik: K. Mahkota s. r. tajnik.

Gornjo okrožnico je prejel poverjenišvo UJU, zato naprošamo učiteljsvo iz Ljubljane in okolice, kakor tudi ono učiteljsvo, ki bo ta dan v Ljubljani, da se te manifestacije zanesljivo in polnoštevilno udeleži in se po gornjih navodilih zbere pred Mestnim domom.

UJU, pov. Ljubljana, 8. X. 1929.

A. Skulj, s. r. Jos. Kobal, s. r. poverjenik. tajnik.

— Proti uvajanju političnega strankarstva v šolstvo in učiteljsvo. Skupščina avstrijskega učiteljskega združenja v Salzburgu je sprejela sledečo resolucijo: Stremenje političnih strank na vseh poljih javnega življenja za uveljavljanje svoje lastne politične moči vseh povsod nas dovaja do spoznanja, da izginja v ljudstvu misel državne ideje in izginjajo zadnji ostanki zaupanja v vlado in upravo. Najneždravejši vpliva to postrankarjenje vsega na šolstvo in učiteljsvo, ker se vrši z namenom, politično-strankarske vplive prenesti tudi na otroke in vzgojitelje ljudstva ter jih napraviti za brezvoljne strankarske plačance. Že mlad poklicni tovariš se ne presoja po sposobnostih, ampak po tem, v koliko je pripadnik kake vladajoče politične stranke. Nameščanje se vrši izključno po političnih vidikih. Pravičnost in zakon se ne upoštevata. Učitelj je brez zaščite pred nasiljem vladajoče stranke. — Ta sistem vodi naravno k največji nezadovoljnosti in odporu v vrstah pravičnega učiteljskega. Ne ustvarja odgovornostnega čuta v poedincih, ne ustvarja za ljudsko državo potrebnih temeljev, temveč ustvarja hlapec strank namesto svobodnih državljanov in izvaja nasilje nad uradniki in učitelji pri izvrševanju in izvajanju državljanskih pravic. — Z ozirom na ohranitev in potrebno izpolnitev ljudske države in v dobro neodvisni šoli in svobodnega učiteljskega stanu dviga združenje avstrijskega učiteljskega najostrejši ugovor proti politizaciji in postrankarjenju uradov, posebno pa proti politizaciji in postrankarjenju šolstva in učiteljskega. — Iz gornje resolucije je razvidno, da je tudi avstrijsko učiteljsvo sprejelo svojo stanovsko deklaracijo.

— Dopisovanje med učitelji in učenci raznih narodov in držav. (Iz »Internacija pedagogia revue«.) Ideja pacifizma postaja od dne do dne stvarnejša, vedno bolj očitna je nezmiselnost vojne, klanja in sovraštva med narodi. To uvidevajo tudi že diplomati, krmariji držav, dasi so bili baš ti dolgo časa nasprotniki svetovnega miru. Pojavil se je Kelloggov pakt, Briand in Macdonald govorniki in delata za mir in Društvo narodov je ustanovljeno s tem ciljem. Toda ta trud od zgoraj ne bo rodil trajnega sadu, dokler se v masah narodov ne izkorenini mržnja in sovraštvo do drugorodcev, dokler se ne bomo zavedali, da žive onstran državnih mej-

Praške obrtno-nadaljevalne šole.

(Izvirno poročilo »Učit. Tovarišu.«)

Praške obrtno-nadaljevalne šole so uspešno zaključile svoje 56 šolsko leto in izdale spoznamno letno poročilo, ki prinaša nad vse zanimivo sliko o stanju tega važnega šolstva. Na prvem mestu ima zelo razveseljivo vest, da se začne zidati prvo poslopje za

nastanitev obrtnih šol, in sicer bo stala stavba v Rajski zahradi v Italski ulici. Mestni svet je sprejel 10. preteklega meseca nujni sklep, da kupi tam prostor in da se začne takoj z zidavo.

Nadaljnja poslopja za to šolstvo bodo

šaj, kaj se zdi gojencem najbolj važno z ozirom na njihove razmere ter zapiši par stavkov posnetka, ki ga učenci zabeležijo, ali jih pusti par minut pisati in pogledj!

Jeli upoštevati principe današnjih delovne šole? Vsak po svojih zmožnostih in svoji uvidenosti! Navodila novejših literatur iz Pruske in Dunaja pa so pri podrobni analizi le tu in tam uporabna, ker vsak govori svojim učencem iz lastne duše, ne pa potom gramofona Nemcem. Princip delovne šole je star in absolutno pravilen ter internacionalen kakor princip dela samega. Princip dela je edinstven, delo pa različno, tako je edinstven princip delovne šole, a šola sama je pa vendar naša, in mora biti le naša in je potem delovna ali pa ne.

Doba kmetško-nadaljevalne šole bodi za vse gojence doba pospešenega aktivnega duševnega dela, ki naj usposobi učence k ostrejšemu razmišljanju, logično pravilnemu zaključevanju in objektivni presoji vsega, kar so doživeli, kar doživljajo in vseh vtisov, ki iz vseh strani silijo v njih duševnost. To duševno delo naj bode pod vplivom učiteljeve metode tako intenzivno, da jih bode usposobilo tudi za poznejše k pravilni razumnosti.

Poznavajoč svoje učence bode znal učitelj učno snov razdeliti v tri skupine: Prvo učenci poznajo popolnoma, drugo deloma, tretjo je treba šele obravnavati. Med temi skupinami je izpolniti vrzeli in ustvariti logično vez. Navesti je treba i tu na ono, kar učence že razume in vsebino razširjati, ne pa mu polniti glavo z novo snovjo, ki še v celoti duševnosti ne najde logične zveze.

Naš narod ljubi prilike, prispodobe, šalo, ironijo, ker jih ljubi mu ostanejo v spominu in po psiholoških principih tudi ona učna snov, ki je s temi bila podana primerjalno in istočasno.

Vsa snov mora biti iz območja njegovega doma in njegovega dela. Tekom tečaja se mu mora razširiti znanje v vsem, kar ga obdaja, rastlinstvu, živalstvu, vodi, zraku, zemlji in oplemeniti etično mišljenje o sočloveku. Niti ena učna edinica, in naj traja ta samo četrt ure, ne sme miniti za učenca brez vtisa, da ni pridobil nekaj praktično uporabnega ali vsaj življenjsko zanimivega. Posebno pozornost je posvečati naravnim pojavom in tajnim silam življenja, ki so mu nerazumljive in tuje. Vse to mu je treba razjasniti, kajti kmet in vsak človek ima večji strah pred neznanim, strah pa je kaj slaba priprava za uspešen boj. Kmetovo delo pa je neprestan boj z elementi, zato pogost kmetov obup, ker se ne zna, ne more in ne upa boriti z neznanecem. Če pa se bori, bode njegov boj škodoval njegovim prijateljem. Res je, da vsega ne moremo popolnoma pojasniti, ker je čas pičel, povejmo jim le, da tega še ne vedo, pa je psihološka priprava in duševna dispozicija podana, radovednost vzbujena, pove se fakt brez utemeljevanja, zakaj je tako. Ševeda mora imeti učitelj pred učenci toliko avtoritete, da jim je vsaka njegova beseda absolutna resnica. V naravi se vrši dan in noč, leto in zimo borba za hrano, luč, zrak. Boj ne pozna etike, ne kompromisov. V ta boj posega kmet kot najvišji faktor in se mora boriti s sredstvi svojih rok, ki jih vodi razum. Tudi za njega velja geslo te borbe: Življenje ali smrt.

Tudi na nadaljevalni šoli bode pouk po možnosti vedno nazoren vsled svoje psihološke večje vrednosti. Učila so lahko najraznovrstnejša. Glavno nazorilo pa ostani sama narava s svojim resničnim življenjem in delovanjem. To naravo smatraj vsak učenec ob izstopu za ogromno knjigo — življenjsko spremljevalko s tisoči črk, katere pa zna

on vsaj za silo čitati. V tej knjigi bode našel vse resnice, načela in zakone. Vse druge knjige so le komentarji, ki se jih vzame v roko od prilike do prilike. Nadaljevalna šola naj ga pa usposobi v uporabi komentarjev.

Koncentracijska pouka se vrši ob vsaki priložnosti, oživi pouk in pogloblja obravnavano snov, jo tudi nehoti ponavlja, kar je tem važnejše, ker izrazitega ponavljanja nadaljevalna šola ne pozna.

Ne nudimo učencem preveč števil, ker ga navajamo k razumevanju, ne silimo ga pa k učenju.

Po navedenem bi bil za nadaljevalno šolo tehnično pravilen izraz ustvarjajoča učilnica.

Na osnovi navedenega mi je podati v učno snov o gnojenju v primerni metodični obliki.

Dasi je gnojenje na videz skupina kmetško-gospodarskih vprašanj zase, se mora za obravnavo te snovi pripraviti podlaga, ki bi po priliki sestojala iz sledečih pojmov: Kako nastane zemlja, vrste zemlje, živica, mrtvica, godnost, rastlinska biologija, medsebojna vzajemnost med živalstvom in rastlinstvom.

Vzorec: I. Koncentracijska snovi pri pouku. Ogled gnojšča na licu mesta. Dejanski stan. Kup gnoja v obliki velikega klobuka, izsušen, gnojica odteka v cestni jarek, koliko je gnoja v jami sami, zalit z gnojico. Brez posebnega truda ugotovijo učenci vse napačne posledice na njivi. Primer za oživiljanje: Kuhaj govedino, vrzi juho proč. Drugi: Voda na kuhanih slivah. Izračunaj po knjigi: Koliko je vredna gnojica, ki odteče letno. Koliko % gnoja je za 50% manjvrednega, ker se je izsušil? Koliko gnoja je plesnivega, koliko znaša škoda? Koliko gnoja je na dnu manjvrednega, ker ne more vsled gnojnice v razkroj? Higijenski oziri in slabo

gnojšče? Vpliv na gospodarja samega. Jezi ga, sram ga je, nezadovoljen je, se razdraži ga kdo, rodbina trpi, pa ni nič kriva. Računajmo dalje! Koliko m³ meri gnojšče? Koliko m³ kamenja je treba za 25 cm debel tlak? Koliko stane voz kamenja? Koliko tlakovanje? Koliko bi morala držati gnojnična jama? Izalkuliraj v glavi vse tri dimenzije? Koliko bi stalo vse delo? Po koliko % bi se obrestovala glavnicca? Hočeš, pa preračunajmo, koliko bi stalo vse iz betona? Koliko torej dražje? Ako dobiš za vzorno napravljeno gnojšče cement à 27 Din, koliko te stane? Za kateri način naprave se bodeš odločil? Kakšne spremembe pričakuješ vsled vzornega gnojšča na njivah, travnikih? sadovnjaku? v sobi? v svojem srecu? pred svojimi sosedi. Česa ne smeš pozabiti? Napravi prošnjo za podporo! Napravi sam načrt za gnojšče! Napravi točen stroškovnik! Napravi pogodbo z zidarjem! Dogovori se s sosedi, da imate zadržno črpalko in sod z vozom za gnojico. Skušaj napraviti pravilnik, ki ga podpišete.

Vzorec II.: Obravnavanje ravnanja s hlevskim gnojem in gnojico ter ostalimi običajnimi gnojili je na osnovi empirike učencev prav lahka.

Večje važnosti je pravilno metodično postopanje pri nauku o umetnih gnojilih, ker zahteva mnogo temeljnega znanja o kemiji.

Ta nauk sam bi bilo razdeliti v tri metodične skupine, prvo empirično, drugo eksperimentalno in tretjo pripovedovalno.

Empirična metoda bi se naslanjala na kemične procese v območju kmetovega dela, ki so mu sicer znani po učinkih in vtisih na naše čute, ne pojmuje pa tehnične izvedbe.

(Dalje prihodnjič.)